

سرشناسه:	کجداغ، ابوالفضل، ۱۳۵۶-
عنوان و نام پدیدآور:	امامت در اندیشه علویان ترکیه، با تأکید بر دیوان هفت شاعر بزرگ علوی / ابوالفضل کجداغ.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی، ۱۳۹۸.
مرجع تولید:	مجتمع آموزش عالی امام خمینی.
مشخصات ظاهری:	۴۰۰ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹۷۱۱-۰
وضعیت فهرست نویسی:	فیب
موضوع:	امامت - Imamate
موضوع:	امامت -- احادیث - Hadiths -- Imamate
موضوع:	علویان -- ترکیه -- تاریخ - Turkey -- History -- Alids
موضوع:	شاعران ترک -- ترکیه - Turkey -- Poets, Turkish
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی، العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی
شناسه افزوده:	Almustafa International University Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره:	BP۲۲۳
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۴۵
شماره کتابشناسی ملی:	۶۰۵۴۵۴۹
	BP۱۳۰۶

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است

امامت در اندیشه علویان ترکیه، با تأکید بر دیوان هفت شاعر بزرگ علوی

مؤلف: ابوالفضل کجداغ

چاپ اول: ۱۳۹۸ ش / ۱۴۴۱ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی

● چاپ: نازنجستان ● قیمت: ۵۵۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸:

تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۳۷۸۳۹۳۰۵ - ۲۵

◀ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ - ۲۵

pub_almustafa

http://buy-pub.miu.ac.ir

miup@pub.miu.ac.ir

با تشکر از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: علی عبادی فرد
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی
- صفحه‌آرا: سید محمد رضا جعفری

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

هرگونه نسخه‌برداری اعم از کپی‌برداری و بازنویسی و انتشار، اسکن، ذخیره کامپیوتری، ترجمه به زبان‌های دیگر و ساخت فایل صوتی کتاب، بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع، شرعاً حرام و از طریق مراجع قانونی، قابل پیگیری است.

امامت در اندیشه علویان ترکیه

با تأکید بر دیوان هفت شاعر بزرگ علوی

ابوالفضل کجاداغ

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر
المصطفی

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیّبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام می‌باشد.

«جامعة المصطفی علیه السلام العالمية» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم» را تأسیس کرده است.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم

فهرست

مقدمه	۱۱
۱. مفاهیم و کلیات	۱۳
گفتار اول: معرفی منابع اصلی تحقیق	۱۳
۱. مکالمات حسنیه	۱۳
۲. مقالات حاج بکتاش ولی	۱۴
۳. ولایت نامه	۱۵
۴. بویروک امام جعفر صادق علیه السلام	۱۵
۵. دیوان پیرسلطان ابدال	۱۷
۶. دیوان شاه اسماعیل خطائی	۱۸
۷. ده نامه و نصیحت نامه	۱۸
۸. دیوان نسیمی	۱۹
۹. دیوان ویرانی (فقرنامه)	۲۰
۱۰. رساله ویرانی (علم جاویدان)	۲۰
۱۱. فضیلت نامه	۲۰
۱۲. اشعار غول همت	۲۱
۱۳. دیوان فضولی	۲۲
۱۴. حدیقه السعدا	۲۲
۱۵. مطلع الاعتقاد فی معرفة المبدأ والمعاد	۲۳
گفتار دوم: مفهوم شناسی	۲۳
۱. واژه علوی	۲۳

الف) واژه علوی در لغت	۲۳
ب) واژه علوی در اصطلاح	۲۴
۲. مفهوم لغوی و اصطلاحی شیعه	۲۸
۳. مفهوم لغوی و اصطلاحی رافضی	۳۳
۴. مفهوم لغوی و اصطلاحی قزلباش	۳۶
۵. معناشناسی دو اصطلاح بکتاشی و بکتاشیه	۴۱
گفتار سوم: تاریخچه اجمالی علویان	۴۹
گفتار چهارم: تشکیل های علویان	۶۱
۱. درگاه ها	۶۱
۲. جمع خانه	۶۲
گفتار پنجم: ساختار نژادی و جمعیتی	۶۲
۱. ساختار نژادی علویان ترکیه	۶۲
الف) ترک ها	۶۲
ب) کردها	۶۳
ج) زازاها	۶۳
د) عرب ها	۶۳
۲. ساختار جمعیتی علویان	۶۴
گفتار ششم: برترین اندیشمندان علوی	۶۵
۱. حاج بکتاش ولی (۱۲۷۰م)	۶۵
۲. یونس امره (۱۳۲۵م)	۶۷
۳. آبدال موسی (۱۳۹۵م)	۶۸
۴. کایگوسوز آبدال (۱۴۴۴م)	۶۹
۵. بالیم سلطان (۱۴۶۲ - ۱۵۱۶م)	۷۰
گفتار هفتم: مقام دَدَنی و بابائی در علویان	۷۲
گفتار هشتم: معرفی نامه مختصر هفت شاعر بزرگ علوی	۷۳
۱. شاه اسماعیل خطائی	۷۳
الف) گذر کوتاه بر زندگانی شاه اسماعیل خطائی	۷۴
ب) آثار شاه اسماعیل خطائی	۸۱

ج) اندیشه‌ها و اعتقادات شاه اسماعیل خطائی	۸۲
۲. پیرسلطان ابدال	۸۴
الف) زندگی و شخصیت پیرسلطان ابدال	۸۶
ب) اندیشه‌های پیرسلطان ابدال	۹۲
۳. غول همت	۹۲
اندیشه‌ها و اعتقادات غول همت	۹۶
۴. ویرانی بابا	۹۶
اندیشه‌های ویرانی	۹۶
۵. یمینی بابا	۹۷
۶. فضولی	۹۸
الف) مذهب فضولی	۱۰۲
ب) آثار فضولی	۱۰۵
۷. عمادالدین نسیمی	۱۰۶
الف) محل تولد، تاریخ تولد و وفات	۱۰۷
ب) آثار سید نسیمی	۱۰۹
ج) اندیشه و اعتقادات عمادالدین نسیمی	۱۰۹
د) حروفیه و سید نسیمی	۱۱۰
گفتار نهم: مباحث اعتقادی علویان	۱۱۳
۱. خدا و توحید	۱۱۴
۲. نبوت	۱۳۱
۳. امامت	۱۳۹
۴. معاد و قیامت	۱۴۳
۵. قرآن نزد علویان	۱۴۹
۶. شریعت و طریقت	۱۵۳
۷. تولی و تبری در اندیشه علویان	۱۶۱
۸. معراج و مجلس چهل‌ها	۱۶۶
۲. امامت عامه در اندیشه علویان ترکیه	۱۷۳
تعریف ولایت و امامت و جایگاه آن از دیدگاه علویان ترکیه	۱۷۴

۱. واژه‌شناسی مفاهیم ولایت و امامت	۱۷۷
الف) واژه ولایت در لغت و اصطلاح	۱۷۸
ب) واژه امامت در لغت و اصطلاح	۱۸۳
۲. جایگاه امامت از دیدگاه علویان ترکیه	۱۸۸
الف) حقیقت محمدیه و خلقت نوری امام	۱۸۸
یکم: جایگاه و خلقت نوری امام در اندیشه غول همت	۱۹۰
دوم: جایگاه و خلقت نوری امام در اندیشه نسیمی	۱۹۲
سوم: جایگاه و خلقت نوری امام در اندیشه خطائی	۲۰۰
چهارم: جایگاه و خلقت نوری امام در اندیشه یمینی	۲۰۳
پنجم: جایگاه و خلقت نوری امام در اندیشه پیرسلطان ابدال	۲۰۶
ششم: جایگاه و خلقت نوری امام در اندیشه فضولی	۲۰۹
هفتم: جایگاه و خلقت نوری امام در اندیشه ویرانی	۲۰۹
ب) حقیقت محمدیه و خلقت نوری امام در احادیث	۲۱۴
ضرورت وجود امام از نظر عقل و دین و فرق آن با نبوت	۲۲۵
۱. ضرورت وجود امام از منظر عقل	۲۲۶
الف) برهان لطف	۲۲۶
ب) نیاز امت به امام	۲۲۷
ج) دلیل فیض و هدایت و سنت الله بودن تعیین وضع	۲۲۹
۲. ضرورت امامت از منظر نقل	۲۳۱
۳. فرق نبوت و امامت	۲۳۳
ویژگی‌های امام	۲۳۵
۱. عصمت امام	۲۳۷
۲. علم خدادادی	۲۴۳
۳. افضلیت امام	۲۵۰
۴. ولایت تکوینی و تشریعی	۲۵۳
۵. روش تعیین امام (انتصابی و یا اختیاری)	۲۶۵
شئون و وظائف امام	۲۶۸
۱. شئون تکوینی امام	۲۶۸

۲. شئون تشریعی امام	۲۷۰
شئون و وظایف امت	۲۷۴
۱. وظیفه معرفت	۲۷۵
۲. وظیفه ایمان	۲۷۶
۳. وظیفه اطاعت	۲۷۷
۴. وظیفه تولی و تبری	۲۷۸
۳. امامت خاصه در اندیشه علویان ترکیه	۲۸۳
ادله امامت امام علی علیه السلام	۲۸۴
۱. ادله قرآنی	۲۸۵
۲. ادله روایی	۲۹۲
افضلیت امام علی علیه السلام و سایر ائمه	۳۰۸
ذکر فضایل و کرامات امام علی علیه السلام	۳۱۶
۱. فضایل امام علی	۳۱۸
الف) خلقت نوری امام علی	۳۱۹
ب) ولایت تکوینی و تشریعی امام علی	۳۲۱
ج) دیگر فضایل امام علی	۳۲۵
۲. کرامات امام علی	۳۳۳
امامت سایر ائمه اثنی عشری	۳۳۸
۱. اسامی ائمه علیهم السلام	۳۴۳
۲. ویژگی ها، فضایل و کرامات	۳۴۶
۴. امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در اندیشه علویان	۳۵۳
نتیجه گیری پایانی	۳۶۷
کتابنامه	۳۷۵

مقدمه

علویان ترکیه در واقع همان ترکمنان آسیای میانه و خراسان بزرگ هستند که تحت تأثیر تبلیغات شیعیان و امامزادگان مهاجرت کرده از سرزمین‌های اسلامی و فرار نموده از حکومت‌های ظالم اموی به آن دیار، مسلمان شدند و تحت تأثیر جریان‌ات صوفیانه با گرایش‌های تصوفی تشیع اثنی عشر را پذیرفتند. اگر بپذیریم که ممیزه اصلی تشیع اثنی عشر پذیرش اندیشه امامت الهی و امامت بلافضل امام علی و یازده امام بعد از آن حضرت است، بدون شک علویان سده‌های اولیه از امامیه اثنی عشر است؛ منتهی با گرایش‌های بسیار قوی تصوفی و طریقتی. اندیشه امامت از اصول اساسی اعتقادات شیعه می‌باشد؛ همچنین اندیشه امامت محور اصلی مباحث اعتقادی علویان ترکیه را تشکیل می‌دهد و می‌توان گفت آموزه اصلی اندیشه علوی‌گری مباحث امامت می‌باشد و نزد علویان ترکیه مسئله‌ای مهم‌تر از مسئله امامت و ولایت اهل بیت وجود ندارد. بر این اساس رسالت اصلی این پژوهش ارائه نظریه امامت با استفاده از منابع اصلی علویان می‌باشد. لذا در این رساله با استناد به منابع اصلی علویان و بالاخص اشعار هفت شاعر بزرگ و مقدس علوی به عنوان بنیان‌گذاران و مفسران اندیشه علوی‌گری و به شیوه توصیفی و تحلیل محتوایی و روش کتابخانه‌ای، اندیشه امامت در ابعاد مختلف امامت عامه و امامت خاصه مورد پژوهش قرار گرفته است و در ضمن به عنوان فرضیه، تقارب و همخوانی اندیشه امامت ما بین علویه ترکیه و مشهور امامیه مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به بررسی‌هایی که در منابع اصلی علویان انجام شد، به این نتیجه رسیدیم که اندیشه امامت نزد علویان ترکیه به طور عمده بر

اساس اندیشه انسان کامل بنیان نهاده شده است و با رویکرد هستی‌شناسانه تبیین شده است و با پیوند زدن عالم تکوین و تشریع، امامت ظاهری را نتیجه امامت و ولایت باطنی انسان کامل دانسته‌اند و لذا تنصیب آن را از طرف خداوند متعال ضروری دانسته و نقش مردم را در تعیین آن به طور کلی مردود دانسته‌اند و نقش همه جانبه در عالم تکوین و تشریع برای امام قائل شده و این نقش را ناشی از ولایت کلیه الهیه و وابسته به آن دانسته‌اند.

از این رو، بر خود لازم می‌دانم که از مسئولین محترم به‌ویژه ریاست محترم جامعه المصطفی علیه السلام جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر عباسی و ریاست محترم مجتمع آموزش عالی امام خمینی علیه السلام، جناب حجت الاسلام والمسلمین عبدالمجید زاهدت که زمینه‌های لازم را برای انجام چنین تحقیقاتی فراهم آورده‌اند و همچنین از اساتید گران قدر به‌ویژه جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر رسول عبداللہی که زحمت راهنمایی این اثر را به عهده داشته‌اند و همین طور از جناب حجت الاسلام والمسلمین قادر فاضلی که زحمت مشاوره را به عهده داشتند و جناب حجت الاسلام والمسلمین عبدالله توران که در تحقیق و تکمیل بنده را یاری نمودند تشکر و قدردانی نمایم.

قطعا اگر همکاری و پیگیری مسئولان محترم و بزرگوار مجتمع از جمله معاون محترم پژوهش جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر رسول عبداللہی و مدیر اداره خدمات پژوهش جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای سید محمدرضا حسینی کاشانی نمی‌بود، این کار به نتیجه فعلی نمی‌رسید. از خداوند منان برای این بزرگواران و همه سرورانی که از مرزهای اندیشه‌های دینی پاسداری می‌کنند و در این راه از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌کنند توفیق روزافزون مسئلت می‌نمایم.